

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Uredništvo
Ptuju, Slovenska
rotovžu), prtiličje,
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 29

Ptuj, 24. julija 1921

III. letnik

Javen shod

demokratske stranke

se vrši v nedeljo, dne 31. julija ob 9. uri dopoldne v veliki dvorani „Društvenega doma.“

Vabimo vse sloje naroda, posebno tudi kmečke posestnike, da se tega poučnega in zanimivega shoda sigurno udeležijo.

Govori minister dr. Kukovec in drugi govorniki.

☛ Dne 31. julija vsi na shod! ☛

Manifest dem. stranke.

(Nadaljevanje in konec.)

Za jugoslovansko demokracijo se sedaj odpira polje novega dela in novih uspehov. Ustava je položila samo široko osnovo. Na njej je sedaj treba dosledno in vestno nadaljevati demokratsko službo za narod. Demokratska stranka bo tudi znanprej najodločnejše in najiskreneje branila in gradila državo in narodno edinstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev in zastopala polno politično in versko ravnopravnost vseh državljanov naše velike in močne domovine. Prva naloga dobre demokratske politike je, razvijati narodno moč do viška ter omogočiti pristop k družabnim dobrotam tudi najmanjšim in najslabotnejšim. Narod naj se razvija z delom in prosveto. Vsa deca v šolo, vsi odrasli na delo!

Demokracija obsoja in preganja demagogijo, ki seje nezaupanje med kmetom in ostalo družbo. Vsi delavci so bratje in imajo pravico do spoštovanja in zaščite, kmet kakor mestni, fizični kakor umstveni. Navezani smo drug na drugega. Mesto ne more živeti brez sela, a selu bi bilo mučno brez mesta. Meščan in seljak sta koristna drug drugemu. Kdor pa ju hujska drugega na drugega, hoče, da živi na račun tega spora. Demokracija je iskrena napram kmetu zato, ker je on najstarejši v veliki narodni rodbini. Mi nismo imeli kmetskega zakonodajstva zato, ker nismo imeli prave demokracije.

Demokratska stranka prevzema v svoj program kmetsko zakonodajstvo in ona ga bo tudi izvedla. Izpolnjeni obeti o ustavi in o povrnitvi vojne škode so za to dokaz in jamstvo.

V izvrševanju svojega programa pa bo imela Demokratska stranka samo potem dovolj uspeha, ako se bo mogla naslanjati na zavedno in dobro organizacijo in mnogobrojno demokratsko vojsko v narodu. Tudi najjače trdnjave ne koristijo mnogo, ako jih ne branijo hrabre in organizirane čete. Tudi najboljša ustava ostane mrtva črka, ako niso za za njo zavedni državljani, odločni, da jo branijo in izvršujejo.

Glavni odbor Dem. stranke bo v najkrajšem času izdal instrukcije za definitivno organizacijo stranke po novem statutu. Že sedaj pa sporoča svojim prijateljem, da za pripravo in izgradnjo te organizacije napravijo takoj potrebne korake. Po uspehu, ki ga je Demokratska stranka dosegla z ustavo, ima vsak član razloga, da se loti novega dela

s pojačeno energijo in večjim navdušenjem. Naj bo vsak član in pristaš daljni sejač demokratske misli.

V Beogradu, 9. julija 1921.

GLAVNI ODBOR

Jugoslovanske demokratske stranke.

Socialno delo naše vlade.

V 82. številki „Uradnega lista“ 16. julija sta izšli dve naredbi naše pokrajinske vlade, ki se tičeta najširših slojev našega prebivalstva. Sta to Uredba o inspekciji dela in Naredba, s katero se ureja službeno razmerje hišnih ali gospodinjskih poslov v Sloveniji.

Živimo v času demokratizacije in socializacije, ko hoče vsak priti do svojih pravic v človeški družbi. Po mnenju najbolj radikalnih krogov se dosežejo te pravice, kadar bodo vsi ljudje enaki, kadar ne bo razlike v posameznih stanovih. Ali človeška družba je tako urejena in bo tako urejena, da se delo deli. Če pa je delo razdeljeno, morajo biti tudi ljudje razdeljeni po tem delu. Morajo biti stanovi, ki v svoji skupnosti tvorijo celoto. Celoti, to je človeški družbi, pa se bo dobro godilo, ako se bo vsakemu delu dobro godilo, da bo mogel redno opravljati prisojeno delo. Kakor hitro pa se posameznim delom človeške družbe hudo godi, mora pri tem trpeti tudi celota.

Važen del v človeški družbi je prav delavski stan, ki mora s svojimi rokami pridobivati življenske potrebščine. Pravično je, da tega dela človeške družbe nekteri ne izrabljajo v svoje koristi, nego mu dajo pravice, ki mu gredo. Ker pa tem oziru nastajajo nasprotja med delodajalci in delavci, pride večkrat do hudih razporov, ki škodujejo celoti, človeški družbi. Da omili nasprotja, pazi na pravice obeh strank in spravi tako delo v pravi tok, je naša vlada ustanovila poseben oddelek, ministrstvo za socialno skrbstvo, ki ga sedaj vodi slovenski poslanec dr. Kukovec. To ministrstvo je izdelalo sedaj posebno uredbo, kako naj se nadzira delo. Nastaviti hoče posebne ljudi, ki bodo pazili, ali uživajo delavci svoje pravice, ali se izvršujejo zakonita določila in vobče odredbe za delavsko zaščito. Pri njih se bode mogel pritožiti delavec, ki se čuti prikrajšanega v svojih pravicah. Ti bodo javni posredovalci in sodniki med delavci in delodajalci, ki bodo nepristransko pazili na pravice obojih in posredovali o prepirih.

So pa še drugi delavci, ki niso med seboj tako organizirani, kakor delavci po tovarnah, obrtih in raznih podjetjih. To so naši posli. Njihovo delo se v mnogem razlikuje od dela navadnega delavca. Delo hišnega ali gospodinjskega posla se ne da določiti na neke dnevne ure. Ali tudi ti se ne smejo izrabljati.

V prejšnji Avstriji so posamezne dežele urejevale službeno razmerje hišnih ali gospodinjskih poslov. Ker so sedaj izginile deželne meje, je deželna vlada za Slovenijo izdala naredbu, ki naj velja za vso Slovenijo. Omeniti hočemo najvažnejših določil.

Plače v gotovini se plačujejo mesečno nazaj. Za oddih in razvedrilo imajo posli vsako drugo nedeljo in vsak drug praznik

prost popoldan v skupnem času 5 ur. Mesto v nedeljo je mogoč počitek sporazumno med gospodarjem in poslom tudi ob delavnikih. Poslu gre dnevno nerazdeljen deveturen nočni počitek in sicer praviloma med 21.—6. uro. Po dvoletnem službovanju pri istem gospodarju dobi posel pravico do nerazdeljenega dopusta enega tedna. V bolezni mora skrbeti gospodar 14 dni za zdravniško pomoč. Spori iz službenega razmerja se morajo obravnati pri pristojnem občinskem posredovalnem uradu in če se tam ne pogode, šele pri sodišču.

Nedeljski počitek v trgovinskih obratih.

Pred kratkim smo poročali, da je deželna vlada za Slovenijo odločena, urediti enotno nedeljski počitek v Sloveniji. Na podlagi okvirnega zakona z dne 18. julija 1905 drž. zakona št. 125 o nedeljskem počitku so namreč bivša avstrijska namestništva in deželne vlade izdale za svoj okoliš več naredb. Že iz tega vidika se je rodila potreba, da se v Sloveniji enotno uredi nedeljski počitek. Ali ta stran vprašanja je bolj akademičnega značaja ter je akcija deželne vlade, odnosno poverjenišva za socialno skrbstvo oživotvorila zahteva trgovskih delojemalskih organizacij, naj se načelno uvede v vseh trgovinskih obratih v Sloveniji, brez ozira na velikost kraja in na njegovo posebno lego popolni nedeljski počitek. Na temelju pismenih izjav prizadetih organizacij o nedeljskem počitku, katere sta podali tudi zveza trgovskih gremijev in zadrug ter trgovska in obrtniška zbornica, je poverjenišvo za socialno skrbstvo sklicalo anketo na dan 8. t. m., ki so se je udeležile delodajalske in dolojemalske organizacije. Trgovstvo stoji glede nedeljskega počitka na stališču, da je vsled popolnoma raznolikih krajevnih razmer neprimerno, uvesti splošno popolni nedeljski počitek, ter ima pri tem svojem stališču za seboj vse kmečko prebivalstvo, ki tvori ogromno večino interesentov. Popolni nedeljski počitek smo predlagali samo za mesta Ljubljano, Maribor, Celje in Ptuj, dočim naj bi v drugih krajih odločevali gremiji za svoj okoliš. Naproti odjemalcem, ki so vztrajali pri svojih zahtevah, je vlada osvojila naslednji kompromisni predlog, ki se glasi:

Za avtonomna mesta Ljubljano, Celje, Maribor in Ptuj velja popolni nedeljski počitek. V vseh drugih krajih smejo biti trgovine odprte samo prvo in tretjo nedeljo v mesecu dopoldne 4 ure, vse druge ure bodo trgovine zaprte. Trgovski nastavljenici dobe kot odškodnino proste vse praznike v letu, ob praznikih bodo trgovine zaprte.

Na ta vladni kompromisni predlog so trgovski nastavljenici pristali. Pri tem pa je vlada brezdvomno šla predaleč, ker zakon govori samo o nedeljskem počitku, ter molči o praznikih, ter je izključeno, določila o nedeljskem počitku uporabljati tudi na delo ob praznikih. Tako interpretacija nedeljskega počitka nasprotuje zakonu in jo moramo že s formalnega pravnega stališča odklanjati. Mnenja smo, da bo na ta način, tudi ako